

5. _6. ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

Cílem této kapitoly je vysvětlení základních principů z oblasti vztahů mezi zaměstnancem, zaměstnavatelem a zdravotními pojišťovнами a seznámení čtenáře s potřebnými postupy, výpočty a dalšími úkony, které směřují ke správnému zjištění a odvodu pojistného na zdravotní pojištění za zaměstnance.

Po zvládnutí těchto úkolů a otázek budete mít předpoklady pro dobrou orientaci v problematice pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, zejména v povinnostech zaměstnavatele a zaměstnance ve vztahu k pojišťovnam.

5.1 Základní pojmy

Maximální vyměřovací základ

Je 48 násobek průměrné mzdy, od 1. 1. 2008 platí i pro zaměstnance (ve stejné výši jako pro osoby samostatně výdělečně činné) a činí v roce 2011..... Kč.

Minimální vyměřovací základ

Je částka určená pro výpočet minimálního pojistného zaměstnavateli bez ohledu na výši zúčtovaného příjmu.

Osobní rozsah zdravotního pojištění

Je vymezen přehledem osob, které podléhají českému systému veřejného zdravotního pojištění, jsou to osoby, které mají trvalý pobyt na území České republiky, nebo jsou zaměstnání u zaměstnavatele, který má na území ČR sídlo.

Osoby, za které platí pojistné stát

Skupiny osob taxativně vyjmenované v zákoně o veřejném zdravotním pojištění, za které platí pojistné na zdravotní pojištění prostřednictvím státního rozpočtu stát. V současné době se jedná o 16 skupin osob, z nichž početně nejvýznamnější skupiny jsou: nezaopatřené děti, poživatelé důchodů ze sociálního zabezpečení, ženy na mateřské a rodičovské dovolené, uchazeči o zaměstnání.

Pojistný vztah

Určuje zařazení do některé ze skupin plátců pojistného na veřejné zdravotní pojištění:

- Zaměstnanec,
- osoba samostatně výdělečně činná,
- osoba, za kterou platí pojistné stát,
- osoba bez zdanitelných příjmů.

Pojištěnec musí být registrován u zdravotní pojišťovny nejméně v jedné z těchto kategorií.

Procentní sazba pojistného

Určuje výši pojistného, u zaměstnanců a osob bez zdanitelných příjmů je to 13,5 % z vyměřovacího základu, zaměstnanci se sráží pouze 4,5 %, zbylých 9 % hradí zaměstnavatel

Rozhodné období

Časový úsek (u zaměstnanců měsíc), z něhož se zjišťuje a vypočítává výše pojistného placeného jednotlivými skupinami plátců

Vyměřovací základ pro placení pojistného na zdravotní pojištění

Zákonem stanovená částka, ze které se stanovenou procentní sazbou vypočítá výše pojistného placeného jednotlivými skupinami plátců.

Evropský průkaz zdravotního pojištění

Průkaz umožňující pojištěnci čerpat komplexní zdravotní péči na území České republiky a zároveň čerpat také lékařsky nezbytnou péči na území členských států Evropské unie a některých dalších zemí (Norsko, Island, Lichtenštejnsko, Švýcarsko).

5.2 Kde hledat doplňující informace?

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů,

Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění,

Kolektiv autorů: *Abeceda mzdové účetní 2011*. 21. vyd., Olomouc, Nakladatelství ANAG, 2011. ISBN 978-80-7263-438-5 (především 7. kapitola)

Zde si doplňte nejméně tři další vhodné zdroje dle vlastního výběru.

.....
.....
.....

5.3 Aktuální změny platné od roku 2008 - 2011

Pro správné stanovení povinností zaměstnavatele a zaměstnance v oblasti zdravotního pojištění se od ledna roku 2008 už nevychází z vazby na nemocenské pojištění, ale **rozhodující je, zda z určité činnosti plynou příjmy zdaňované podle § 6 zákona o daních z příjmů.**

Zaměstnání

je činnost, ze které plynou zaměstnanci od zaměstnavatele příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků zdaňované podle § 6 zákona o daních z příjmů.

Zaměstnancem

je fyzická osoba, které plynou nebo by měly plynout příjmy ze závislé činnosti nebo funkčních požitků podle § 6 zákona o daních z příjmů.

Zaměstnavatelem

je právnická nebo fyzická osoba, která zaměstnává zaměstnance a má sídlo nebo trvalý pobyt na území České republiky.

Zákon stanovuje několik výjimek, kdy zaměstnancem není osoba, jíž plynou nebo by měly plynout příjmy podle § 6 zákona o daních z příjmů:

- zaměstnanec má pouze příjmy, které nejsou předmětem daně nebo jsou od daně osvobozeny,
- jde o žáky nebo studenty, kteří mají pouze příjmy za práci z praktického výcviku,
- osoby činné na základě dohody o provedení práce.

Dále jsou mezi výjimkami případy, kdy zůstala do určité míry zachována vazba na nemocenské pojištění a kde je podmínkou pro uznání výjimky dosažení nižšího než tzv. započitatelného příjmu (400 Kč). Mezi tyto zmiňované výjimky patří:

- tzv. zaměstnanci na nepravidelnou výpomoc,
- členové družstev, kteří nemají pracovněprávní vztah k družstvu, ale vykonávají pro družstvo práci, za kterou jsou jím odměňováni,
- osoby činné na základě dohody o pracovní činnosti, které v kalendářním měsíci nedosáhly započitatelného příjmu,
- dobrovolní pracovníci pečovatelské služby, kteří v kalendářním měsíci nedosáhli započitatelného příjmu.

Všechny ostatní osoby, které mají příjem podle § 6 zákona o daních z příjmů, patří do okruhu zaměstnanců bez ohledu na to, zda jsou či nejsou účastny nemocenského pojištění. Došlo tím k rozšíření okruhu zaměstnanců, například o členy statutárních orgánů a dalších orgánů právnických osob (členové představenstva, členové správních a dozorčích rad atd.), případně také o volené či jmenované funkcionáře právnických osob, sdružení, spolků atd., osoby činné na základě mandátní nebo příkazní smlouvy, neuvolněné zastupitele, členy společenství vlastníků bytových jednotek...

Vyměřovací základ

Zákonem o stabilizaci veřejných rozpočtů došlo ke změně definice pojmu vyměřovací základ. Od 1. 1. 2008 je vyměřovacím základem zaměstnance úhrn příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob podle zákona o daních z příjmů a nejsou od daně osvobozeny a které mu zaměstnavatel zúčtoval v souvislosti se zaměstnáním. Znamená to, že z toho, co se zaměstnanci zdaňuje podle § 6 zákona o daních z příjmů, se odvádí pojistné, kromě zákonem daných výjimek (§ 3 odst. 2 písm. a) až f) zák. č. 592/1992 Sb.).

K dalšímu upřesnění došlo u pracovníka v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů, u něhož je vyměřovacím základem úhrn příjmů zúčtovaných mu zaměstnavatelem v souvislosti s tímto pracovním vztahem, a to ve výši, ve které jsou nebo by byly předmětem daně z příjmů fyzických osob podle zákona o daních z příjmů. Výjimkou jsou jen náhrady škody, náhrady výdajů a obecně platné výjimky uvedené v § 3 odst. 2, písm. e) a f) zák. č. 592/1992 Sb.

Maximální vyměřovací základ

Zákonem o stabilizaci veřejných rozpočtů **byl zaveden maximální vyměřovací základ u zaměstnanců, a to ve výši čtyřicetiosminásobku průměrné mzdy**. Definice průměrné mzdy je stejná jako při určení minimálního vyměřovacího základu osob samostatně výdělečně činných. Pro rok 2008 činil maximální vyměřovací základ 1 034 880 Kč. Maximální vyměřovací základ je tvořen součtem vyměřovacích základů zaměstnance zjištěných

v kalendářním roce, za který se maximální vyměřovací základ zjišťuje. Může v zásadě dojít ke třem různým typům situací, kdy je maximální vyměřovací základ překročen.

Překročení v případě jediného zaměstnání v průběhu kalendářního roku:

Zaměstnavatel, u něhož zaměstnanec dosáhne maximálního vyměřovacího základu (bez ohledu na počet zaměstnání evidovaných pro tohoto zaměstnavatele), přestává odvádět pojistné (13,5 % VZ) za příslušného zaměstnance. Vyměřovací základ je u takového zaměstnance od chvíle dosažení maxima do konce kalendářního roku nulový.

Maximální vyměřovací základ v případě souběhů několika zaměstnání:

Přesáhne-li úhrn vyměřovacích základů zúčtovaných u více zaměstnavatelů částku maximálního vyměřovacího základu, považuje se část pojistného zaplaceného zaměstnancem vypočtená z úhrnu vyměřovacích základů přesahujících maximální vyměřovací základ za přeplatek zaměstnance na pojistném. Přeplatek se zaměstnanci vrací jen na jeho písemnou žádost.

Maximální vyměřovací základ u více zaměstnání, které na sebe navazují:

I v případě navazujících zaměstnání, kdy nebylo v jednotlivých zaměstnáních dosaženo maximálního vyměřovacího základu, ale zaměstnanci je známo, že součtem vyměřovacích základů od obou zaměstnavatelů dosáhl maximálního vyměřovacího základu, může zaměstnanec o vrácení přeplatku požádat až po skončení kalendářního roku. Pokud by zaměstnanec v průběhu kalendářního roku změnil zdravotní pojišťovnu, musel by žádost podat u každé z nich a každá by vracela pojistné v poměru podle délky pojištění.

5.4 Prostor pro zpracování hlavních úkolů

Nejprve se vraťte do kapitoly druhé, do části, kde máte v tabulce uveden stručný popis pracovních míst pro nové zaměstnance a jejich počty Vaší fiktivní firmy. Pro jednotlivá pracovní místa jste vybrali vhodnou formu uzavření pracovněprávního vztahu, nyní rozhodněte a doplňte do tabulky, zda a za jakých podmínek se mzda nebo odměna za práci stane vyměřovacím základem pro výpočet a odvod pojistného na veřejné zdravotní pojištění.

Svoje rozhodnutí stručně odůvodněte:

.....
.....
.....
.....

Další postup:

Jeden z Vašich prvních zaměstnanců je prý pojištěncem Všeobecné zdravotní pojišťovny. Vyžádejte si od něho potřebný doklad, který to prokazuje:.....

Přihlaste se do registru zaměstnavatelů u Všeobecné zdravotní pojišťovny podáním níže uvedeného formuláře.

HROMADNÉ OZNÁMENÍ ZAMĚSTNAVATELE

Kód 1 1 1

měsíc/rok

Název a sídlo zaměstnavatele

Číslo plátce pojistného

Kód	Číslo pojištění VZP	Příjmení a jméno	Datum změny (den, měsíc, rok)		
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Ulice, č.p.		Obec	PSČ		
<input type="text"/>		<input type="text"/>	<input type="text"/>		

Kód	Číslo pojištění VZP	Příjmení a jméno	Datum změny (den, měsíc, rok)		
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Ulice, č.p.		Obec	PSČ		
<input type="text"/>		<input type="text"/>	<input type="text"/>		

Dne:

razítko zaměstnavatele a podpis odpovědného pracovníka

Další postup:

Zaměstnanec pojištěný u VZP měl za první měsíc po nástupu do firmy zúčtovány následující příjmy:

- základní mzdu 15 000 Kč,
- náhrady cestovních výdajů 240 Kč (stravné za 4 dny),
- 5 000 Kč jako výpomoc po požáru v domácnosti,

Od minulého zaměstnavatele dostal vyplaceno odstupné ve výši 28 520 Kč.

Určete:

1. vyměřovací základ pro pojistné na zdravotní pojištění: .....
2. celkovou výši pojistného. ....
3. část, kterou strhne zaměstnanci ze mzdy:.....

Zaměstnavatel má povinnost nejen vypočítat a odvést pojistné na účet příslušné zdravotní pojišťovny, ale také podat přehled o platbě pojistného. Přehled se podává na následujícím formuláři, proto ho využijte pro podání za Vašeho zaměstnance:

 VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA ČESKÉ REPUBLIKY Kód 1 1 1	PŘEHLED o platbě pojistného na zdravotní pojištění zaměstnavatele
Název a sídlo zaměstnavatele: <input style="width: 250px; height: 20px;" type="text"/>	Číslo plátce pojistného <input style="width: 80px; height: 20px;" type="text"/> <input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/>
Hlášení za měsíc, rok:	<input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/>
Počet zaměstnanců pojištěných u VZP:	<input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/>
Úhrn vyměřovacích základů zaměstnanců pojištěných u VZP:	<input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/>
Výše pojistného - součet pojistného zaměstnanců pojištěných u VZP:	<input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/>
Datum splatnosti (nepovinná položka):	<input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/>
Dne: <input style="width: 80px; height: 20px;" type="text"/>	Převzalo VZP dne:
<input style="width: 200px; height: 50px;" type="text"/> razítko zaměstnavatele a podpis pracovníka	<input style="width: 200px; height: 50px;" type="text"/> razítko VZP a podpis odpovědného pracovníka

Určete, jak postupovat u jiného zaměstnance, který ve Vaší firmě pracuje na poloviční úvazek, takže mu byla zúčtována poloviční mzda – základní mzda ve výši 7 500 Kč.

.....

.....

.....

5.5 Další úkoly, příklady a kontrolní otázky

1. Doplněte do následujícího přehledu předpokládané počáteční stavy účtů, sestavte podle záznamů v kapitole 5.3 sled jednotlivých operací, které se týkají pojistného na zdravotního pojištění ve Vaší fiktivní firmě. Určete potřebné doklady, názvy (čísla) účtů.

Účet – název	Číslo účtu	Kč
Bankovní účet		

Během účetního období došlo k těmto hospodářským operacím v oblasti zúčtování mezd a odměn zaměstnanců, které se týkají odvodů pojistného na zdravotní pojištění:

	Doklad	Účetní operace	Kč	MD	D
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					

Úkol: Zaúčtujte účetní případy na syntetických účtech, v případě potřeby si schémata doplňte.

2. Jak budete postupovat, pokud Vaši další zaměstnanci jsou pojištěni u jiných zdravotních pojišťoven než je Všeobecná zdravotní pojišťovna? Které další zdravotní pojišťovny v České republice znáte a kolik jich v současné době v České republice orientačně je?

.....

.....

.....

3. Vymezte okruh osob podléhající českému systému zdravotního pojištění, uveďte základní výjimky:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Jak jsou do systému veřejného zdravotního pojištění zařazeni cizinci?

.....

.....

.....

5. Jak často můžeme měnit zdravotní pojišťovnu?

11. Za dlouhodobý pobyt v zahraničí se pro účely placení pojistného na ZP považuje nepřetržitý pobyt delší než:
- a) 3 měsíce,
  - b) 6 měsíců,
  - c) 9 měsíců,
  - d) 12 měsíců.